

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 12 sierpnia 2021 r.

ZP-NKWR.431.2.24.2021.EM

Pan
Mariusz Szwarczyński
Kierownik
Miejskiego Ośrodka
Pomocy Społecznej
w Świeradowie - Zdroju

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 27 i 28 maja 2021 r. na podstawie art. 186 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą”, kontrolerzy z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu Emilia Molska – Kaźmierczak – inspektor wojewódzki i Piotr Szafarowicz – główny specjalista, przeprowadzili kontrolę kompleksową w trybie zwykłym Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świeradowie – Zdroju, zwanego w dalszej części niniejszego wystąpienia „Ośrodkiem” lub „MOPS”.

Przedmiot kontroli obejmował działalność Ośrodka w zakresie organizowania systemu pracy z rodziną w gminie oraz zgodność zatrudniania pracowników jednostek organizacyjnych wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z wymaganymi kwalifikacjami, w okresie od 1 maja 2020 r. do 27 maja 2021 r. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 21 grudnia 2020 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego Planem Kontroli na I półrocze 2021 r.

W okresie objętym kontrolą funkcję Kierownika Ośrodka pełnił Pan Mariusz Szwarczyński, odpowiedzialny za realizację zadań w ocenianych obszarach. W zakresie działalności jednostki podlegającej kontroli wydaje się ocenę pozytywną z nieprawidłowością. Uzasadnieniem oceny jest ustalony stan faktyczny i prawny. Możliwą przyczyną stwierdzonej nieprawidłowości było nieprzestrzeganie przepisów prawa.

Kontrolę odnotowano w książce kontroli pod numerem 13. Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie udostępnionej dokumentacji merytorycznej realizowanych zadań, aktów prawa miejscowego, dokumentów z akt osobowych potwierdzających kwalifikacje zawodowe i zatrudnienie pracowników oraz oświadczeń złożonych przez kierownika Ośrodka.

W okresie objętym kontrolą bieżącą działalność MOPS określał Regulamin organizacyjny wprowadzony zarządzeniem kierownika nr 5/2019 z dnia 29 marca 2019 r. Z treści § 6 i § 17B Regulaminu wynikał obowiązek realizacji przez Ośrodek zadań wskazanych w ustawie. *(dowód: akta kontroli str. 59-70, 238)*

W myśl art. 176 pkt 1 ustawy, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja trzyletnich gminnych programów wspierania rodziny. Na dzień kontroli w Gminie Świeradów – Zdrój nie został uchwalony gminny program wspierania rodziny, zwany dalej „programem”. Stanowi to nieprawidłowość. W złożonym oświadczeniu kierownik MOPS poinformował, iż ostatni program obowiązujący w latach 2016 – 2018 został przyjęty uchwałą Nr XIX/98/2015 Rady Miasta Świeradów - Zdrój z dnia 22 grudnia 2015 r. Kierownik oświadczył, że projekt programu na lata 2021 – 2023 został przygotowany i jest konsultowany przed złożeniem do Rady Miasta. Równocześnie, w przedłożonej do akt kontroli ankiecie z działalności Ośrodka w okresie objętym kontrolą, zwanej dalej „ankietą”, wskazano, iż program został opracowany i skierowany do Rady Miasta jako projekt uchwały. Przewidywany termin podjęcia uchwały przez Radę Miasta w przedmiotowej sprawie to czerwiec br.

W myśl art. 10 ust. 1 ustawy, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania. W obszarze dotyczącym form pracy z rodziną, o których mowa w art. 10 ust. 3 ustawy, zgodnie ze złożonym oświadczeniem kierownika Ośrodka, mieszkańcy gminy mogli korzystać z konsultacji i poradnictwa specjalistycznego oraz terapii świadczonej w Gabinetzie Pedagogiczno – Psychologicznym Maciej Ziła przy ul. Korczaka 7D w Świeradowie – Zdroju. Działał on od poniedziałku do piątku w godzinach 16:00 – 21:00. Najczęstszymi powodami udzielania konsultacji były problemy opiekuńczo – wychowawcze i uzależnienia oraz interwencje kryzysowe. W 2020 r. udzielono wsparcia 6 skierowanym osobom, w tym 4 dorosłym i dwojgu dzieciom. W stosunku do nich przeprowadzono diagnozy specjalistyczne (17 godzin), odbywała się terapia pedagogiczna i psychologiczna (92 godziny), konsultacje i porady pedagogiczno – psychologiczne (5 godzin). Udzielono pomocy z zakresu interwencji kryzysowej (11 godzin). Terapię

ukończyła jedna osoba dorosła i jedno dziecko. Dzieci z terenu gminy korzystały również ze wsparcia pedagoga i psychologa z placówek oświatowych.

Zgodnie z oświadczeniem kierownika, w okresie objętym kontrolą, nie zgłaszano potrzeb w zakresie korzystania z mediacji. Gmina nie zapewniała wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych w formie usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych, z uwagi na brak zgłoszeń.

Osoby z terenu gminy potrzebujące pomocy prawnej kierowano do punktu nieodpłatnych porad prawnych zlokalizowanego w Urzędzie Miasta. Działał on od poniedziałku do czwartku w godzinach 8:00 – 12:30 oraz w piątek w godzinach 8:00 – 12:00. W związku z epidemią COVID-19 porad udzielono telefonicznie.

Kierownik oświadczył, iż na terenie gminy Świeradów - Zdrój w okresie objętym kontrolą nie zapewniano wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez organizowanie dla rodzin spotkań mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi” ze względu na epidemię COVID-19.

(dowód: akta kontroli str.17-19, 25-27, 224)

Rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Świeradowie - Zdroju zapewniał wsparcie i pomoc asystenta rodziny. W okresie objętym kontrolą zatrudniony był jeden asystent. Praca asystenta nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca ta była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 ustawy. Ponadto asystent nie prowadził postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez Gminę. Zgodnie z art. 15 ust. 4 ustawy, asystent w tym samym czasie prowadził pracę z nie więcej niż piętnastoma rodzinami.

(dowód: akta kontroli str. 20, 23)

Na podstawie losowo wybranych akt zawierających dokumentację pracy asystenta z rodziną dokonano oceny jej zgodności z wymogami i zasadami określonymi w ustawie. Ustalono, że w przypadku, gdy Ośrodek powziął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał wywiad środowiskowy na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o pomocy społecznej”. Na podstawie wywiadu środowiskowego pracownik socjalny dokonywał analizy sytuacji rodziny. Jeżeli z wywiadu wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta, występował on ze stosownym wnioskiem do kierownika

Ośrodka, który po zapoznaniu się z dokumentacją przydzielał rodzinie asystenta. Każda z rodzin wyraziła zgodę na podjęcie współpracy. Asystent przygotowywał we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym plan pracy z rodziną, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 1 i ust. 3 ustawy. Plan ten zawierał cel główny, cele szczegółowe oraz działania mające na celu przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, terminy ich realizacji oraz przewidywane efekty. Wyznaczano także osoby odpowiedzialne za wykonanie zadania. Terminy realizacji działań określano jako „codziennie”, „na bieżąco”, „bezterminowo”, „raz na tydzień”, bądź wskazując konkretny termin. Zalecane jest określanie terminów realizacji działań wyznaczając przedział czasowy. Asystent współpracował z czterema rodzinami zobowiązanymi do takiej formy pracy przez sąd oraz na wniosek sądu sporządzał opinie o rodzinie i jej członkach. Dotyczyło to m.in. rodzin M. A. i M. N. Na podstawie przedłożonej dokumentacji stwierdzono, że postanowienie o zobowiązaniu przez sąd do pracy rodziny M. A. wpłynęło do MOPS 13 grudnia 2017 r., a w przypadku rodziny M. N. 5 stycznia 2018 r. Obie rodziny wyraziły pisemną zgodę na wspieranie przez asystenta w celu przezwyciężenia trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych (M. A. 15 grudnia 2017 r., M. N. 11 stycznia 2018 r.). Plan pracy z rodziną został opracowany, odpowiednio, M. A. 13 września 2018 r. i M. N. 16 sierpnia 2018 r. Zaznaczam, że plan pracy z rodziną, opracowywany i realizowany we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym jest podstawą działania asystenta rodziny. Asystent nie musi układać planu z rodziną na pierwszej wizycie, ale nawet po kilku spotkaniach, kiedy ma obraz sytuacji rodziny nakreślony przez klienta, pracowników innych instytucji oraz swoje obserwacje. Jednak w przypadku przywołanych powyżej rodzin okres opracowania planu był zbyt długi, co uznaje się za uchybienie.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, do zadań asystenta rodziny należy dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1 ustawy. W toku działań kontrolnych ustalono, że w okresie od 16 marca 2020 r. do 30 września 2020 r., w związku z usprawiedliwioną nieobecnością w pracy, asystent nie wykonywał obowiązków zawodowych, a więc również nie dokonywał okresowych ocen sytuacji rodziny. Pracę z rodzinami w tym czasie, według złożonego oświadczenia kierownika, przejęli i sprawowali pracownicy socjalni. Od października 2020 r. asystent dokonywał okresowej oceny sytuacji rodziny, z której wynikała zasadność dalszej współpracy z rodziną i przekazywał ją kierownikowi Ośrodka, który zapoznając się z dokumentem potwierdzał

podpisem. Organ kontroli wyraża wątpliwość, czy w przypadku rodziny M. N. uzyskanie pełnoletności przez dziecko było wystarczającym powodem do zakończenia pracy z rodziną. Kierownik Ośrodka przekazał, że sytuacja rodziny nie wskazywała potrzeby dalszej pracy, choć jak wynika z okresowej oceny sporządzonej przed okresem objętym kontrolą (marzec 2020 r., brak poświadczenia przez kierownika o zapoznaniu się z nią) nie wszystkie planowane działania zostały zrealizowane i równocześnie zaznaczano, że moment ukończenia przez dziecko 18 roku życia (w dniu 2 maja 2020 r.) będzie momentem zakończenia współpracy z rodziną. Dnia 1 października 2020 r., po powrocie asystenta po długotrwałej usprawiedliwionej nieobecności do realizacji zadań, sporządzony został dokument informujący kierownika o zakończeniu współpracy z rodziną (i zaakceptowany przez niego). Dalsze funkcjonowanie rodziny monitorowano.

Wskazane jest zwrócenie uwagi na zawarte w dokumentach informacje, precyzję ich zapisów i rzetelność. W dokumentach powtarzają się omyłki pisarskie w datach np. okres za który dokonano okresową ocenę w rodzinie W. Z. w dniu 31 marca 2021 r., np. „od 02.10.2021 do 31.03.2021”, we wniosku do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaniu o udostępnienie danych ze zbioru danych osobowych błędnie wskazano rok sporządzenia dokumentu. W sporządzanych dokumentach powinien być podany aktualny publikator ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Praca asystenta prowadzona była w miejscu zamieszkania oraz w miejscu wskazanym przez rodzinę. W okresie objętym kontrolą asystenturze podlegało łącznie 12 rodzin, z tego z 2 zakończono współpracę i monitorowano ich dalsze funkcjonowanie. Asystent co miesiąc wypełniał dokument pod nazwą „Monitoring funkcjonowania rodziny po zakończeniu współpracy z asystentem rodziny”. *(dowód: akta kontroli str. 20-21, 23, 30, 80-239)*

W myśl art. 176 pkt 3 lit. b oraz pkt 4 lit. c ustawy, do zadań własnych gminy należy organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających oraz finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające. W trakcie postępowania kontrolnego ustalono, że na terenie gminy Świeradów – Zdrój nie funkcjonowały rodziny wspierające. Kierownik MOPS oświadczył, że nie było osób zainteresowanych pełnieniem roli rodziny wspierającej. Ponadto, rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych nie zgłaszały potrzeby w tym zakresie. Informację o możliwości zostania rodziną wspierającą rozpowszechniano przez pracowników MOPS oraz na tablicy ogłoszeń w siedzibie Ośrodka. *(dowód: akta kontroli str. 19-20, 28)*

W związku z art. 176 pkt 3 lit. c ustawy, kierownik oświadczył, że na terenie gminy Świeradów – Zdrój nie funkcjonuje placówka wsparcia dziennego w rozumieniu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z uwagi na brak zainteresowania taką formą pomocy oraz epidemię COVID-19. Nie wskazano na jakiej podstawie ustalono brak zapotrzebowania na taką formę wsparcia. Organ kontroli powiadomi odrębnym pismem burmistrza Świeradowa – Zdroju o braku realizacji zadania własnego w zakresie prowadzenia placówek wsparcia dziennego i zapewnienia w nich miejsc dla dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 21-22)

Gmina Świeradów – Zdrój, zgodnie z art. 176 pkt 5 oraz art. 191 ust. 9 i 10 ustawy, współfinansowała pobyt dzieci w pieczy zastępczej. Realizację powyższego obowiązku potwierdzono na podstawie not obciążeniowych za wybrane okresy wystawionych przez Powiat Lubański i obciążających Gminę Świeradów – Zdrój odpłatnością za wydatki poniesione na dzieci umieszczone w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Na dzień kontroli 10 dzieci pochodzących z gminy Świeradów – Zdrój umieszczonych było w pieczy zastępczej, z tego 5 w rodzinach zastępczych spokrewnionych, 2 w rodzinie zastępczej zawodowej, 1 w rodzinnym domu dziecka oraz 2 w placówce opiekuńczo – wychowawczej. Najczęstszą przesłanką do sądowego umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej była niewydolność opiekuńczo – wychowawcza rodziców oraz ich uzależnienie od alkoholu. W pkt 27d ankiety nie wyszczególniono działań podejmowanych w stosunku do 8 rodzin nieobjętych wsparciem asystenta, których dzieci przebywają w pieczy zastępczej.

(dowód: akta kontroli str. 22-23, 31-43)

W myśl art. 179 ust. 1 ustawy, w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań. Kierownik Ośrodka złożył do akt kontroli kopię sprawozdania z działalności Ośrodka za rok 2020 wraz z potwierdzeniem jego przekazania drogą elektroniczną w dniu 22 stycznia 2021 r. W ankiecie dotyczącej działalności Ośrodka jako datę złożenia sprawozdania wskazano 29 stycznia 2021 r. W sprawozdaniu znajdują się odniesienia do działalności całego Ośrodka. Z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wskazano jedynie wysokość poniesionych kosztów związanych z zatrudnieniem asystenta oraz współfinansowaniem pobytu dzieci z terenu gminy w pieczy zastępczej. Podano też ilość rodzin objętych wsparciem asystenta w roku 2020. Ponadto wskazano wysokość wydatków związanych z realizacją rządowych programów z zakresy wspierania rodziny. W ocenie organu kontroli przedłożony dokument nie zawiera sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny, w którym to należy

uwzględniać wszystkie zadania i działania zrealizowane przez gminę i podmioty działające w obszarze wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz wskazywać potrzeby związane z realizacją zadań. Uznaje się to za uchybienie konieczne do wyeliminowania.

(dowód: akta kontroli str. 22, 71-79)

W okresie objętym kontrolą, zadania z zakresu wspierania rodziny wykonywało w Ośrodku trzech pracowników socjalnych i asystent rodziny. Na podstawie złożonego przez kierownika Ośrodka do akt kontroli wykazu kwalifikacji zawodowych wyżej wymienionych pracowników, stwierdzono zgodność ich zatrudnienia z wymogami kwalifikacyjnymi określonymi – w odniesieniu do pracowników socjalnych w ustawie o pomocy społecznej, a w przypadku asystenta, w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Asystent złożył oświadczenia wskazane w art. 12 ust. 1 pkt 2 – 4 ustawy.

(dowód: akta kontroli str. 24, 44-46)

Biorąc pod uwagę obowiązek gminy wynikający z art. 176 pkt 2 i 4 lit. b ustawy o konieczności tworzenia możliwości i finansowania szkoleń podnoszących kwalifikacje asystenta rodziny ustalono, że w okresie objętym kontrolą asystent uczestniczył w konferencji „Dziecko Pokrzywdzone Przystępstwem” oraz w „II Kongresie Suicydologicznym”.

(dowód: akta kontroli str. 47-48)

W okresie objętym kontrolą, w ramach zadań z zakresu administracji rządowej, o których mowa w art. 177 ustawy, Ośrodek realizował m. in. następujące rządowe programy: „Karta Dużej Rodziny”, „Dobry Start”, „Posiłek w szkole i w domu”, „Program Rodzina 500 plus” oraz wsparcie kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

(dowód: akta kontroli str. 23)

W wyniku przeprowadzonej kontroli kompleksowej w trybie zwykłym Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świeradowie – Zdroju stwierdzono następującą nieprawidłowość:

1. W gminie Świeradów – Zdrój nie został opracowany i realizowany gminny program wspierania rodziny.

Wobec stwierdzonej powyżej nieprawidłowości wydaje się zalecenie pokontrolne:

1. Opracować i realizować 3 – letni gminny program wspierania rodziny.

Podstawa prawna: art. 176 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.).

Termin realizacji: niezwłocznie.

POUCZENIE

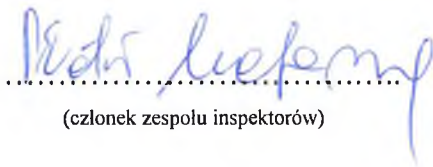
Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.). W terminie do dnia **31 sierpnia 2021 r.** kierownik jednostki podlegającej kontroli winien powiadomić Wojewodę Dolnośląskiego o sposobie realizacji zaleceń, uwag i wniosków przedstawionych w niniejszym wystąpieniu.

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

EWA ZMYŁA
ZASTĘPCA DYREKTORA WYDZIAŁU
(kierownik jednostki kontrolującej)

(członek zespołu inspektorów)

(członek zespołu inspektorów)